

2802 SAYILI HÂKİMLER VE SAVCILAR KANUNUNA GÖRE HÂKİM VE SAVCILARIN DİSİPLİN SORUŞTURMALARI

Cengiz Topel ÇİFTÇİOĞLU*

GİRİŞ

Hakim ve Savcılar görevlerini yerine getirirken belirli güvencelere sahiptirler. Fakat bu durum onların mesleklerini bu güvenceler ışığında yürütmeleri sırasında keyfi davranabilecekleri anlamına gelmez. Hakim ve Savcıların hesap verir olmalarını temin etmek için onların cezai mali ve disiplin sorumlulukları düzenlenmiştir¹. Bu çalışmada 2802 sayılı kanuna tabi Hakimler ve Savcıların disiplin soruşturmaları, 12 Eylül 2010 referandumu ile kabul edilen 5982 sayılı T.C. Anayasasının bazı maddelerinde değişiklik yapılması hakkında kanunun bu konuda getirdiği yenilikler, hakim ve savcıların disiplin soruşturmaları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunda memurlar için öngörülen disiplin soruşturmalarının mukayesesi yapılarak incelenmeye çalışılmıştır.

I. HÂKİM ve SAVCILARIN NİTELİKLERİ

Hakim, iddia ve savunmanın ışığında önüne getirilen hukuki uyuşmazlıkları çözen, mesleki güvencesi olan görevi sırasında bağımsız ve tarafsız kamu görevlisidir. Cumhuriyet Savcısı ise kamu adına iddia faaliyetini yürüten kamu görevlisidir. Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı etiği ilkelere göre; Hakim, yargı yetkisini kullanan atanmış kişi olarak tanımlanmıştır. Budapeşte ilkeleri (Savcılar için Etik ve Davranış Biçimlerine ilişkin Avrupa

---

* Gaziosmanpaşa (İstanbul) Cumhuriyet Savcısı

¹ **Ercan**, İsmail: Hakim ve Savcıların Disiplin Sorumluluğu, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2008, s. 5.

Esasları) ile Avrupa Savcıları Konferansı'nın kurucu belgesi olan Tavsiye 19'a (Rec 2000) uyarınca, Savcılar, bir hukuk ihlalinin cezai yaptırım gerektirdiği durumda hem kişi haklarının hem de ceza adaleti sisteminin gerekli etkisini dikkate alarak toplum adına ve kamu yararına hukukun uygulanmasını sağlayan kamu yetkilileri olarak ifade edilmiştir².

Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği ilkeleri ile Budapeşte İlkeleri 2006 yılında Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca benimsenerek Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nün 14/11/2006 tarihli yazıları ile yargı teşkilatına duyurulmuştur³.

Kamu görevlisi, kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kimsedir⁴. Anayasa'nın 128. maddesine göre; Devletin kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütülmele yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Hakimler ve Savcılar, kamu personel rejimi içerisinde Anayasa'nın ifadesi ile "Diğer Kamu görevlileri" statüsünde yer alırlar. Bu nedenle kendilerine özgü bir statüleri mevcuttur⁵.

Anayasanın 138. maddesinde Mahkemelerin bağımsızlığı, 139. maddesinde de Hakimlik ve Savcılık teminatı düzenlenmiştir. Mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı birbirini tamamlayan iki kavramdır⁶. Mahkemelerin bağımsızlığı, Hakimlerin gerek yürütme gerek yasama

² **Ercan**, s. 2.

³ **Öztürk, Bahri/Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Sırma, Özge/Saygılar, Yasemin F./Alan, Esra: Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, Ankara, 2010, s. 172, s. 179.

⁴ **Sancakdar**, Oğuz: Memur Hukuku, Eskişehir 2010, s. 5.

⁵ **Sancakdar**, s. 12.

⁶ **Kunter**, Nurullah: Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul 1985, s. 317 vd., s. 326; **Öztürk/Tezcan/Erdem/Sırma/Saygılar/Alan**, s.161, s. 171; **Cengiz, Serkan/Demirağ, Fahrettin/Ergül, Teoman-Mcbride, Jeremy/Tezcan**, Durmuş: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları, Ankara, 2008, s. 104 vd.

organına bağlı olmadıkları onlardan müstakil oldukları, bu iki organın hakimlere emir ve talimat veremeyeceği ve tavsiyelerde bulunamayacağı anlamını taşır. Hakimlik teminatı ise Hakimlerin bağımsızlığını korumaya hizmet eden en önemli kurumlardan biridir⁷. Mahkemelerin millet adına yargı yetkisini kullandıklarından, birbirlerine emir ve talimat vermeleri de söz konusu olamaz. Bu nedenle Mahkemeleri, kendi yargı faaliyetleri sırasında diğer mahkemelerin yapacağı etkilerden korumak gerekir. Hakimlerin görevlerinin yerine getirilmesinde yalnızca kanun ve vicdanlarına göre hareket etme olanağını tanımak Hakimlerin bağımsızlıklarını sağlamaya yeterli değildir. Hakimlere görevlerini layıkıyla bağımsız ve tarafsız olarak yapabilmeleri bakımından gerekli olan Hakimlik teminatı olarak adlandırılan güvenceler tanınmalıdır⁸. Bu teminat mutlak nitelikte güvenceler içermelidir, bu güvenceler Hakim ve Savcılar görevlerini yaparken sadece yasama ve yürütme organına karşı değil aynı zamanda üst yargı ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna karşı da korumalıdır⁹. Hakimlik ve Savcılık teminatı Anayasa m.139'da "Hakimler ve savcılar azlolunamaz, kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamaz; bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınmaz, meslekten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olanlar, görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceği kesin olarak anlaşılanlar veya meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar verilenler hakkında kanundaki istisnalar saklıdır." şeklinde ifade edilmiştir. Hakimlik ve Savcılık teminatı, Hakim ve Savcıların mesleklerini ifa ederken, asılsız iddialarla disiplin soruşturmalarına maruz bırakılarak baskı altına alınmalarını da önleyecek nitelikte olmalıdır.

Hakimin, mahkeme kararlarının tesisi sırasında kullanmış olduğu oy ve kanaatinden dolayı sorumluluğu bulunmamaktadır. Başka bir ifade ile

---

⁷ **Özbudun**, Ergun: Türk Anayasa Hukuku, Ankara 2008, s. 371 vd.; **Gözübüyük**, Şeref: Anayasa Hukuku, Ankara 1986, s. 244 vd.; **Tikveş**, Özkan: Teorik ve Pratik Anayasa Hukuku, İzmir 1982, s. 323.

⁸ **Erdoğan**, M. Zafer: Hakimlerin Tarafsızlığı, Adalet Dergisi, 2004, s. 2.

⁹ **Kırmaz**, Birol: Avrupa Birliği Sürecinde Hakimlerin Denetimi ve Yargı Bağımsızlığı, Ankara 2009, s. 87 vd.

Hakimin bu konudaki sorumluluğu kanun ve vicdanına karşıdır. Ancak bu durum Hakimin keyfi davranabileceği anlamını taşımaz. Hukukumuzda Hakimlerin yargı muafiyeti ve dokunulmazlıkları bulunmamaktadır¹⁰.

Hakim, kişisel kanaat inanç ve ön yargılardan uzak bir tarafsızlıkla yasama yürütme ve çevreden gelecek baskılara karşı bağımsızca yürürlükteki hukuk kurallarını vicdani kanaati ile uygulamakla yükümlüdür. Bu çerçevede Hakimin doğru ve tutarlı bir davranış tarzı içerisinde görevini yerine getirmesi gerekir. Hakim gerek mesleki hayatında gerekse özel hayatında doğruluk, dürüstlük ve tutarlılık içerisinde yaşamalı ve çevresinde kendisinin doğruluk ve tutarlılığı inancını kuvvetlendirecek bir kanı uyardır¹¹.

Hakimlerin de insan olmaları, insanlarında zaaflarının olabileceği gerçeğinden hareketle bağımsızlık, teminat ve denetim üçlüsünü birbiriyle uyum içinde düzenlemek gerekir. Çünkü Hakimlere ne kadar bağımsızlık ve teminat sağlanırsa sağlansın bazen bağımsızlığın en büyük ihlal edicisi bizatihi Hakim ve Savcının kendisi olabilir. Başka bir ifade ile hiç kimse sonsuz derecede güvenilir değildir¹².

Hakimlerin görevlerini yerine getirirken tabii oldukları usul ve esaslar Anayasa ve kanunlarda belirtilmiştir.

Yargılamada önemli görevler üstlenen hakimlerde bazı özelliklerde bulunmalıdır. Hakim bağımsız ve tarafsız olmasının yanında peşin hükümlü olmamak, inatçılık etmemek, şaşkınlık göstermemek, karakterli olmak, kendine hakim olmak, hasta ve düşünceli olmamak, bilgili ve erdemli olmak gibi niteliklere de sahip olmalıdır¹³.

¹⁰ **Kırmaz**, s. 281.

¹¹ **Okur**, İbrahim: Hakimlerin Mesleki Davranışlarını Yönlendiren İlke ve Kurallar Çerçevesinde Türkiye’de Yargısal Etik, Adalet Dergisi, Yıl: 95, Ocak 2005, Sayı: 21, s. 53 vd.

¹² **Kırmaz**, s. 304 vd.

¹³ **Öztürk/Tezcan/Erdem/Sırma/Saygılar/Alan**, s. 161; **Yılmaz**, Elif, Türkiye’de Vergi Yargısı Sisteminin Başlıca Sorunları ve Çözüm Önerileri, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü IV. Genç Bilim Adamları Sempozyumu Bildiriler, 21-22-23 Mayıs 2012, s. 333-349.

Socrates, “Bir Hakim iyi niyetli dinlemeli, akıllıca karşılık vermeli, sağlıklı düşünmeli ve tarafsızca karar vermelidir” diyerek bir Hakimde olması gereken vasıfları felsefi yönden vurgulamıştır.

Hakimlerde bulunması gereken nitelikler Mecelle’de de: Hakim; “hakim, fehim, müstakim ve emin, mekin, metin olmalıdır” denilerek veciz bir şekilde ifade edilmiştir. Buna göre Hakim, her şeyden önce kendine hakim olmalıdır. Kendisine hakim olan Hakim, egemenliğini yürütebilmeli, sözünü geçirtebilmelidir. İdeal Hakim fehim olmalıdır. Bir başka ifade ile zeki olmalıdır. Hakim ayrıca müstakim olmalıdır. Yani Hakim doğru, namuslu olmalı ve doğruluktan şaşmamalıdır. Dışarıdan gelecek etkilere ve baskılara kapalı olmalı, taviz vermeden ilkelerini ortaya koyarak bunları ısrarla uygulayabilmelidir. Hakim emin olmalıdır, yani güvenilir, sağlam, kendisine emanet edilebilen kişi olmalıdır. Hakim mekin olmalıdır, yani sakin olmalıdır. Karşılaştığı olaylar karşısında fevri davranmamalı, ilk önce düşünmelidir. Yine Hakim metin olmalıdır, acılar karşısında dayanma gücünü yitirmeyen, sağlam, dayanıklı, metanetli olmalıdır. Şaşkınlık göstermemeli, karakterli olmalıdır. Son olarak Hakim hukuk bilgisine sahip olmalı aynı zamanda bu bilgisini yöntemli bir şekilde kullanmalıdır¹⁴.

II. HÂKİM ve SAVCILAR İÇİN ÖNGÖRÜLEN DİSİPLİN SUÇ ve CEZALARI

1. Disiplin Suçu Kavramı ve Disiplin Suçlarının Hukuki Niteliği

a. Kavram

Disiplin “disciple” kökünden gelir ve “lideri izleyici” anlamı taşır. Öğreti de disiplin değişik şekillerde tanımlanmıştır. Hukuki anlamda disiplin bir hukuki oluşumda yasaklanan eylemlerle uyma zorunluluğu bulunan kural ve yükümlülüklerin tamamını ifade eder. Bu hükümler kural olarak iç düzene ilişkindir ve kamusal görevi yerine getiren bir topluluğun profes-yonel üyelerine veya kurallara bağlanmış bağımsız bir mesleği icra edenlere ya da kamu hizmetlerinden yararlananlara uygulanır. Fakat disiplin suçları sadece iç işleyişe ilişkin olmayıp, hizmetten yararlananlara karşı işlenen suçları da

¹⁴ Kırmaz, s.325 vd.

kapsar. Bu itibarla disiplin suçları kamu hizmeti düzeni ile ilgili kamu hizmeti düzenini bozan eylemlerdir. Nihai amacı ihlallerin gelecekte ortaya çıkmasını önlemek ve bir hizmetin en iyi şekilde yürütülmesini temin etmektir¹⁵.

b. Disiplin Suçlarının Hukuki Niteliği

Disiplin, otokratik ve demokratik disiplin olmak üzere ikiye ayrılır. Otokratik disiplin anlayışında yaptırımlar sert, şiddetli olmakta ve empoze edilmektedir. Bu anlayışta korku disiplinin temelidir. Çalışma hayatında en geniş ölçüde hakim olan disiplin anlayışı budur. Demokratik disiplin anlayışında ise; bastırıcılık yerine yapıcı bir anlayış esas alınmaktadır, emirlerin kaynağını oluşturan işin icaplarının astlarca bilinmesi halinde emirlere kendiliğinden uyulmaya başlanmış olacağı anlayışına dayanır¹⁶.

Disiplin suçları özgü suç niteliğindedir. Bu suçlar, iç düzene ilişkin olmaları nedeni ile sadece belli sığata sahip kişilerce işlenebilir. Disiplin suçları adli nitelikte bir suç değildir. Adli suçlar genel sosyal düzeni korumak amacı ile yaptırım altına alınmış eylemlerdir, oysa disiplin suçları kısmi sosyal düzeni korumak amacı ile yaptırım altına alınan eylemlerdir. Ancak adli suç oluşturan bir eylem disiplin suçu olarak da kabul edilebilir. Yine adli suçları kural olarak herkes işleyebilir disiplin suçlarını belirli bir gruba mensup kişiler işleyebilir. Yine suçta kanunilik ilkesinin doğal sonucu olarak adli suçlar kanunda açık olarak düzenlenirken disiplin cezasını gerektiren eylemler çoğu kez örnekleyici nitelikte ifade edilir ve genel ibareler kullanılır. Disiplin suçları idari nitelik taşıdığından yaptırımı uygulayacak organda idari niteliktedir. Adli suçlar bakımından yaptırım yüce Türk Milleti adına bağımsız mahkemeler tarafından uygulanır. Adli suçların yaptırımı olan cezalar korkutucu ve ağır iken disiplin cezaları ise daha çok uyarıcı nitelik taşır¹⁷.

¹⁵ Ercan, s. 13; Sancakdar, s. 197.

¹⁶ Sancakdar, s. 198; Ercan, s. 14.

¹⁷ Dönmezer, Sulhi/Erman, Sahir: Nazari Ve Tatbiki Ceza Hukuku, C.I, İstanbul 1987, s. 329; Demirbaş, Timur: Ceza Hukuku Genel hükümler, Ankara 2009, s. 57.

Disiplin hukukuna Hâkim olan en önemli ilke savunma hakkına saygı ilkesidir. Bu konu aşağıda ayrıntılarıyla incelenecektir. Yine disiplin hukukunda oranlılık ilkesi ve çift disiplin yaptırım uygulama yasağı mevcuttur. Bu cümleden olarak Ceza Hukukunun en önemli ilkesi olan “non bis in idem” kuralı yani aynı fiilden dolayı iki defa ceza verilemeyeceği kuralı disiplin Hukukunda da geçerlidir. Yine fiilin teşebbüs derecesinde kalmış olması disiplin soruşturması yapılmasını engellemez. Ayrıca disiplin soruşturması açılırken fail belli olmayabilir. Bu durumda disiplin soruşturması öncelikle işlenen disiplinler aykırılığın muhtemel fail ya da faillerinin belirlenmesine dönüktür. Fail belirlendikten sonra disiplin soruşturmasına gerekli tebligat yapılarak devam edilir. Yine disiplin Hukukunda da kusursuz yaptırım olamayacağı kuralı geçerlidir. Buna göre öncelikle memurun kusurlu olup olmadığı araştırılması gerekir. Ayrıca bu ilke gereğince memurun disiplin cezası ile cezalandırılabilmesi için kusur sorumluluğunu ortadan kaldıracak bir durumun olup olmadığı ile fiilin işlenmesinde hukuka uygunluk sebeplerinin bulunup bulunmadığının da araştırılması gerekir. Bu husus Türk Disiplin Hukukunda açıkça düzenlenmiş değildir. Ancak Disiplin Hukukuna da Hâkim olan kusursuz yaptırım olamayacağı ilkesi bunu gerektirir. Soruşturma sırasında belirtilen hususlar disiplin Amiri tarafından araştırılacaktır. Yine haksız tahrik halinde de bir alt disiplin yaptırımının uygulanması mümkün olabilmelidir. Böylece TCK. da yer alan ve Ceza Hukukunda uygulama alanı bulan bu kurallar mahiyetine uyduğu oranda Disiplin Hukukunda da hukukun genel ilkeleri ve hakkaniyet gereği uygulanabilmelidir. Anayasa m.38/3’de ifade edilen, ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konular kuralı Disiplin Hukukunda da geçerlidir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de E.1990/12,K.1991/7 sayılı kararı ile Anayasa m.38’ in idari ve adli cezalar arasında bir ayırım yapmadığını ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerinin de madde kapsamına alındığını ve bu suretle Disiplin yaptırımlarının da Anayasa m.38 kapsamında olduğunu hükme bağlamıştır¹⁸.

Disiplin soruşturmasının başlaması ve yürütülmesi ile ceza yargılamasının kural olarak birbiri ile bağlantısı yoktur. Bu itibarla ceza kovuşturma-

¹⁸ Sancakdar s. 201.

sının af zamanaşımı veya şikayetten vazgeçme nedenleri ile düşmüş olması disiplin kovuşturmasını etkilemez. Ancak disiplin cezasının uygulanması bir ceza mahkûmiyetine bağlı tutulmuşsa mahkûmiyetin genel af olarak ortadan kalkması disiplin cezasını da ortadan kaldırır. Buna karşılık disiplin cezasının uygulanması bir eylemin işlenmiş olmasına bağlı ise genel af disiplin anlayışını etkilemez. Ceza Mahkemesinin aynı zamanda disiplin suçu sayılan eylemin belirli bir fail tarafından işlendiğine karar vermesi durumunda yani suçun sübutu halinde bu karar disiplin kurulunu da bağlar. Başka bir ifade ile disiplin kurulu eylemin o kişi tarafından işlenmediğine karar veremez. Yine Ceza Mahkemesinin eylemlerin fail tarafından işlenmediği gerekçesiyle vermiş olduğu beraat kararı da disiplin kurulunu bağlar, ancak Ceza Mahkemesinin verdiği beraat kararı işlendiği sabit olan eylemin, kanunda yazılı bir suçu oluşturmadığı gerekçesine dayanıyorsa disiplin kurulu bu beraat kararına rağmen disiplin cezası verebilir¹⁹.

Hakim ve Savcılar yerine getirdikleri görevin gereği olarak özel bir disiplin rejimine tabidir. Bu nedenle haklarında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda öngörülen disiplin suç ve cezalarına ilişkin hükümler uygulanmaz²⁰.

2. Hakimler ve Savcılar Kanununda Öngörülen Disiplin Suç ve Cezaları

2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 3. maddesine göre; adli yargıda hakim kavramı, Mahkeme başkan ve üyelerini, hakimlerini, Yargıtay tetkik hakimleri ile Adalet Bakanlığı merkez kuruluşunda idari görevlerde çalışan hakimleri, idari yargıda, Mahkeme başkan ve üyelerini, hakimlerini, Danıştay tetkik hakimleri ile Adalet Bakanlığı merkez kuruluşunda idari görevlerde çalışan hakimleri, yine savcı kavramı Adli yargıda: İl ve ilçe Cumhuriyet başsavcılarını, Cumhuriyet başsavcı vekillerini, Cumhuriyet savcılarını, Yargıtay Cumhuriyet savcıları ile Adalet Bakanlığı merkez, bağlı

¹⁹ Demirbaş, s. 58.

²⁰ 2802 sayılı kanun m.6; Pınar, İbrahim: Disiplin Suç ve Cezaları ve Sicil Hukuku, Ankara 2008, s. 175-178.

ve ilgili kuruluşlarında idari görevlerde çalışan savcılarını, idari yargıda ise Danıştay savcılarını ile Adalet Bakanlığı merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında idari görevlerde çalışan savcılarını kapsamaktadır. (15-2802 sayılı kanun kabul tarihi: 24.02.1983-17971 Yayınlandığı Düster: Tertip: 5 Cilt 22 Sayfa:189) Hakim ve savcı adayları, Hakim statüsünde değildir bu kişiler 657 sayılı Devlet Memurlar Kanunundaki Genel İdare Hizmetleri sınıfına dahil olup, Hakimlik ve Savcılığın sınıf ve derecelerine dahil değildirler ve haklarında Devlet Memurları kanununun Hakimler ve Savcılar kanununa aykırı olmayan hükümleri uygulanır.(2802 sayılı kanun m.7/son)

2802 sayılı kanunun 62.maddesine göre; Hakim ve savcılara; sıfat ve görevleri gereklerine uymayan hal ve hareketlerinin tespit edilmesi üzerine durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca aşağıdaki disiplin cezalarından biri verilir:

- a) Uyarma,
- b) Aylıktan kesme,
- c) Kınama,
- d) Kademe ilerlemesini durdurma,
- e) Derece yükselmesini durdurma,
- f) Yer değiştirme,
- g) Meslekten çıkarma.

Adalet Komisyonu başkanları görev yaptıkları yargı çevresi içindeki hakimlerin; ağır ceza Cumhuriyet başsavcılarını ise merkezdeki Cumhuriyet savcılarını ile bağlı ilçe Cumhuriyet başsavcı ve Cumhuriyet savcılarının; öğrendikleri disiplin cezasını gerektiren eylemlerini Adalet Bakanlığına bildirirler.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun m. 125’de devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarma olarak sayılmıştır.

Görüldüğü üzere 2802 sayılı kanunda kınama cezası aylıktan kesme cezasından daha ağır bir yaptırım olarak öngörülmüştür. 657 sayılı kanunda da derece yükselmesini durdurma ve yer değiştirme cezaları disiplin cezaları arasında sayılmamıştır.

2802 Sayılı Kanunun m.62’de Öngörülen Disiplin Cezaları:

1- Uyarma:

2802 sayılı kanunun 63.maddesine göre uyarma cezası: İlgilinin Görevde daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

Buna göre Uyarma cezası gerektiren eylemler şunlardır:

- a) Görevde kayıtsızlık ve düzensizlik,
- b) Meslektaşlarına, emrindeki personele, görevi nedeniyle muhatap olduğu kişilere veya iş sahiplerine karşı kırıncı davranmak,
- c) Mazeretsiz olarak göreve geç gelmek ve görevden erken ayrılmak,
- d) Kanun, tüzük, yönetmelik karar ve talimatlarda açık olarak belirtilen konularda, işi uzatacak şekilde davranışlarda bulunmak, yazı ve tekitleri zamanında cevaplandırmamak,
- e) Nitelik ve ağırlıkları itibariyle yukarıda belirtilen benzeri eylemlerde bulunmak,

Hallerinde uygulanır.

2- Aylıktan Kesme:

2802 sayılı kanunun 64.maddesine göre aylıktan kesme cezası: izinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın göreve (1 veya 2 gün) gelmeyenlerin aylıklarından her gün için bir günlüğünün kesilmesidir.

3- Kınama:

2802 sayılı kanunun 65.maddesine göre kınama cezası: İlgilinin Belli bir eylem veya davranışın kusurlu sayıldığı yazı ile bildirilmesidir.

Buna göre kınama cezasını gerektiren eylemler şunlardır;

- a) Hizmet içinde ve dışında, resmi sıfatının gerektirdiği saygınlık ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak.
- b) Kılık ve kıyafetinde mesleğin gerektirdiği saygınlığı gözetmemek,
- c) Devlete ait araç ve gereçleri özel işlerde kullanmak,
- d) Meslektaşlarına, emrindeki personele, görevi nedeniyle muhatap olduğu kişilere veya iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak,

e) Eşlerinin, reşit olmayan veya kısıtlanmış çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini onbeş gün içinde Adalet Bakanlığına bildirmemek,

f) Adalet Bakanlığının mevzuat uyarınca verdiği talimatı yerine getirmemek, büro ve Kalemlerin denetimini ihmal etmek,

g) Görevin işbirliği ve uyum içerisinde yapılmasını engelleyici tutum ve davranışlarda bulunmak,

h) İzinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın kesintisiz üç gün göreve gelmemek,

ı) Nitelik ve ağırlıkları itibariyle yukarıda belirtilen benzeri eylemlerde bulunmak,

hallerinde uygulanır.

4- Kademe İlerlemesini Durdurma

2802 sayılı kanunun 66.maddesine göre Kademe İlerlemesini durdurma cezası: İlgilinin bulunduğu kademede, ilerlemesinin bir yıl süre ile durdurulmasıdır.

Buna göre Kademe İlerlemesini durdurma gerektiren eylemler şunlardır;

a) Mazeretsiz olarak göreve geç gelmeyi veya erken ayrılmayı alışkanlık haline getirmek,

b) Ödeme gücünün üstünde borçlanmak suretiyle borçlarını ödeyemez duruma düşmek veya kesinleşmiş borcunu kasden ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olmak,

c) Belirlenen durum ve sürelerde mal beyanında bulunmamak,

d) İzinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın kesintisiz 4 - 9 gün göreve gelmemek,

e) Nitelik ve ağırlıkları itibariyle yukarıda belirtilen benzeri eylemlerde bulunmak,

hallerinde uygulanır.

5- Derece Yükselmesini durdurma:

2802 sayılı kanunun 67. maddesine göre Derece Yükselmesini durdurma cezası: İlgilinin bir üst dereceye yükselmesinin iki yıl süre ile durdurulmasıdır.

Buna göre derece yükselmesini durdurma gerektiren eylemler şunlardır;

a) İzinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın, bir takvim yılı içinde, toplam onbeş gün göreve gelmemek.

b) Meslek mensuplarına yasaklanmış veya mesleğin gerekleriyle bağdaşmayan kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak,

hallerinde uygulanır.

6- Yer değiştirme:

2802 sayılı kanunun 68. maddesine göre yer değiştirme cezası: Bulunulan bölgenin en az bir derece altındaki bir bölgeye o bölgedeki asgari hizmet süresi kadar kalmak üzere atanmak suretiyle görev yerinin değiştirilmesidir.

Buna göre yer değiştirme cezası gerektiren eylemler şunlardır;

a) Kusurlu veya uygunsuz hareket ve ilişkileriyle mesleğin şeref ve nüfuzunu veya şahsi onur ve saygınlığını yitirmek,

b) Yaptıkları işler veya davranışlarıyla görevini doğru ve tarafsız yapamayacağı kanısını uyandırmak,

c) Hatır ve gönüle bakarak veya kişisel duygulara kapılarak görev yaptığı kanısını uyandırmak,

d) Göreve dokunacak surette ve kendi kusurlarından dolayı meslektaşlarıyla geçimsiz ve dirliksiz olmak,

e) Madde tayin ve deliller elde edilmemiş olsa bile, rüşvet aldığı veya irtikapta bulunduğu kanısını uyandırmak,

f) Doğrudan doğruya veya aracı eliyle hediye istemek ve görev sırasında olmasa dahi çıkar sağlamak amacı ile verilen hediyeyi kabul veya iş sahiplerinden borç istemek veya almak,

hallerinde uygulanır.

7- Meslekten Çıkarma:

2802 sayılı kanunun 69. maddesine göre Meslekten çıkarma cezası; Bir daha mesleğe alınmamak üzere göreve son verilmesidir.

Madde tayin ve deliller elde edilmemiş olsa bile, rüşvet aldığı veya irtikapta bulunduğu kanısını uyandıran eylemlerden dolayı hangi sınıf ve derecede olursa olsun iki defa, diğer hallerden dolayı bir derecede iki veya derece ve sınıf kaydı aranmaksızın üç defa yer değiştirme veya derece yükselmesinin durdurulması cezası almış olmak veya taksirli suçlar hariç olmak üzere, altı aydan fazla hapis veya affa uğramış olsa bile 8 inci maddenin (h) bendinde yazılı suçlardan biri ile kesin hüküm giymek meslekten çıkarılmayı gerektirir. Ancak, verilen cezanın 8. maddenin (h) bendinde yazılı suçlardan dolayı verilmemiş olması ve cezanın ertelenmiş, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesindeki tedbirlerden birine çevrilmiş veya 180 günden fazla adli para cezası olması halinde meslekten çıkarma cezası yerine yer değiştirme cezası verilir.

Birinci fıkra dışında kalan ceza mahkumiyetlerinin ertelenmiş veya 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesindeki ceza veya tedbirlerle çevrilmiş olup olmadığına bakılmaksızın suçun niteliğine göre 64, 65, 66, 67 veya 68 inci maddelerde sayılan disiplin cezalarından biri verilir.

Hükümlülüğü gerektiren suç, mesleğin şeref ve onurunu bozan veya mesleğe olan genel saygı ve güveni gideren nitelikte görülürse, kanunda daha alt derecede bir disiplin cezası öngörülmemiş olmak kaydıyla cezanın miktarına ve ertelenmiş veya 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesindeki ceza veya tedbirlerden birine çevrilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, meslekten çıkarma cezası verilir.

Disiplin cezasının uygulanmasını gerektiren fiil suç teşkil etmezse ve hükümlülüğü gerektirmese bile mesleğin şeref ve onurunu ve memuriyet nüfuz ve itibarını bozacak nitelikte görüldüğü takdirde de meslekten çıkarma cezası verilir.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, ceza hukukunda kıyas yasak olmasına rağmen disiplin hukukunda kıyas yasak olmadığı için kanunda açıkça disiplin suçu olarak öngörülmeleyen eylemler de, disiplin suçu

olarak düzenlenen eylemlere benziyorsa kanuni ve tipik olmayan bu eylemlerden dolayı da disiplin cezası verilebilir²¹.

2802 sayılı kanununun 51. maddesinde meslekten çekilme hükme bağlanmıştır. Burada sonuçları itibarı ile disiplin hukuku kapsamında irdelenebilecek iki durumu ayrıca belirtmek faydalı olur. Bunlardan ilki, hakimler ve savcılarının siyasi partilere giremeyeceği, girenlerin meslekten çekilmiş sayılacağına ilişkin hükmüdür. İkincisi ise izinsiz veya kabul edilir mazeretleri olmaksızın; görevlerini terk ederek bu terki kesintisiz on gün devam ettiren veya bir yılda toplam 30 gün göreve gelmeyen hakim ve savcılarının meslekten çekilmiş sayılacağına ilişkin düzenlemedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda da paralel bir düzenleme vardır. İzinsiz veya kurumlarınca kabul edilen mazereti olmaksızın görevin terk edilmesi ve bu terkin kesintisiz 10 gün devam etmesi halinde, yazılı başvuru şartı aranmaksızın memurun çekilme isteğinde bulunmuş sayılacağı hükme bağlanmıştır (657 s.K m.94/1).

III. SORUŞTURMA USULÜ

1. Soruşturma Kavramı

Soruşturma, en geniş ifadesiyle, bir ihlal olup olmadığını açıklığa kavuşturmak amacıyla bir idari veya adli makamın idare ettiği, ilgililerden ve tanıklardan bilgi toplama ve irdeleme şeklinde gerçekleşen faaliyettir. Bu cümleden olarak disiplin soruşturması ise bir disiplin ihlalinin olup olmadığını belirlemek amacıyla yetkili makamlar tarafından başlatılan ve yürütülen faaliyettir²².

Bir Hakim veya Savcının disiplin suçu niteliğindeki bir eylemi işlediği değişik yöntemlerle öğrenilebilir. Bunlar ihbar ve şikayet, teftiş ve re'sen öğrenme olarak adlandırılabilir. Ancak, hâkim ve savcılar hakkında; belli bir konuyu içermeyen veya somut delile dayanmayan, başvuru sahibinin adı, soyadı, imzası ile iş veya yerleşim yeri adresi ve Türkiye Cumhuriyeti

²¹ Demirbaş, s. 57; Ercan, s. 14.

²² Ercan, s. 63.

vatandaşları için Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası bulunmayan, daha önceden şikâyet konusu yapıp sonuçlanan hususlarda yeni delil içermeyen, kanun yollarına başvuru sebebi olarak ileri sürülebilecek veya hâkimlerin yargı yetkisi ve takdiri kapsamında kalan hususlara ilişkin bulunan, akıl hastalığı sebebiyle vesayet altına alınanlar ile henüz vesayet altına alınmamış olmakla birlikte bu hastalığa duçar oldukları sağlık kurulu raporu ile belirlenenlerce verilmiş olan, ihbar ve şikâyetler işleme konulmaz. Fakat başvuru sahibinin adı, soyadı, imzası ile iş veya yerleşim yeri adresi ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası bulunmayan ihbar ve şikâyetlerin somut delillere dayanması durumunda, konu hakkında gerekli araştırma ve inceleme yapılır (2802 s.K m.97).

2. Disiplin Soruşturmasının Başlatılması

Hakim ve Savcının disiplin suçu niteliğinde olduğu kabul edilen eylemin işlediği konusundaki isnat ciddi görülür ise ilgili Hakim ve Savcı hakkında soruşturma açılır. Açılan soruşturma şayet ilgili Hakim ve Savcı hakkında görevden uzaklaştırma tedbiri uygulanmamışsa onun özlük haklarını etkilemez.

5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun çerçeve 14 ve 22 nci maddelerinde getirilen düzenlemelerle 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 144 ve 159 uncu maddelerinde yapılan değişiklik sonucunda; adalet hizmetleri ile Cumhuriyet savcılarının idari görevlerine ilişkin hususlar hariç olmak üzere hâkim ve savcılarının görevlerini; kanun, tüzük, yönetmeliklere ve genelgelere (hâkimler için idari nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetleme; görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemleri, Adalet Bakanlığından alınarak Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ilgili dairesinin teklifi ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkanının oluru ile Kurul müfettişlerine yaptırılacağı hüküm altına alınmıştır. Soruşturma ve inceleme işlemlerinin, hakkında soruşturma ve ince-

leme yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle de yaptırılabilceği belirtilmiştir²³.

6087 sayılı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kanununun 6.maddesi 2.fıkrasının ç bendinde HSYK Başkanının “İlgili dairenin teklifi üzerine, hâkim ve savcılar hakkında denetim, araştırma, inceleme ve soruşturma işlemlerine olur vermek.” İle görevli ve yetkili olduğu sayılmıştır. Aynı kanunun 9.maddesi 2.fıkrasının a-2, 3, 4 bentlerinde HSYK 2.dairesinin ”Hâkim ve savcılarını; Her türlü yükselme ve birinci sınıfa ayırma işlemlerini yapmak, Görevlerinden dolayı veya görevleri sırasındaki suç soruşturması ile disiplin soruşturma ve kovuşturması sonucu hakkında karar vermek, Disiplin veya suç soruşturma ve kovuşturması nedeniyle geçici yetkiyle yer değiştirmesine veya görevden uzaklaştırılmasına karar vermek, Meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar vermek” ile görevli olduğu belirtilmiştir. Yine aynı kanunun 9.maddesi 3.fıkrasının b, c, ç bentlerinde “Hâkim ve savcılarını görevlerini; kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgelere (hâkimler için idarî nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarına ilişkin denetleme işlemlerini Teftiş Kuruluna yaptırmak, Hâkim ve savcılar hakkındaki ihbar ve şikâyetleri inceleyip gereğini yapmak, Hâkim ve savcılarını görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını Kurul müfettişleri veya müfettiş yetkilerini haiz kıdemli hâkim veya savcı eliyle araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemleri için teklifte bulunmak” ile görevli olduğu belirtilmiştir.

Buna göre; Hâkim ve savcılar hakkındaki ihbar ve şikâyetler ile yapılan araştırma, inceleme ve soruşturma işlemlerinde; Hâkim ve savcılar hakkında ihbar veya şikâyeti içeren dilekçe veya evrakın Cumhuriyet başsavcılıkları ile adalet komisyonlarına intikal etmesi hâlinde, herhangi bir araştırma, inceleme ve soruşturma işlemi yapılmadan; Adalet Bakanlığı merkez, bağılı ve ilgili kuruluşları ile uluslararası mahkemeler veya kuruluşlarda görev yapan hâkim ve savcılar, geçici yetki veya görevlendirme ile başka bir kurum, kurul veya kuruluşta çalışan hâkim ve savcılar, idari görevleri

²³ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Genelge No:16, 18.10.2011.

yönünden savcılar ve Komisyon işlerine yönelik görevleri yönünden adalet komisyonu başkan ve üyeleriyle ilgili olanların Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne, yukarıda belirtilen bu kapsam dışında kalan hâkim ve savcılarla ilgili olanların ise HSYK Genel Sekreterliğine gönderilmesi gerekmektedir²⁴.

Soruşturmanın başladığı bir yazı ile ilgili Hakim veya Savcıya tebliğ olunur. Bu yazının hangi eylemlerin soruşturmaya neden olduğunu açıkça göstermesi gerekir. 2802 sayılı kanunun 71.maddesine göre, Hakim ve savcılar hakkında, savunmaları alınmadan disiplin cezası verilemez. Soruşturmayı yapanın veya Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun üç günden az olmamak üzere, verdiği süre içinde veya belirtilen bir tarihte savunmasını yapmayan ilgili, savunma hakkından vazgeçmiş sayılır. Savunma süresi en az 3 gündür dolayısıyla daha uzun bir savunma süresinin tanınması mümkündür. Devlet Memurları kanununun 130/2 maddesine göre soruşturmayı yapanın veya yetkili disiplin kurulunun 7 günden az olmamak üzere verdiği süre içinde veya belirtilen bir tarihte savunmasını yapmayan memur savunma hakkında vazgeçmiş sayılır. Hakimler ve Savcılar kanununda savunma yapılabilmesi için öngörülen asgari sürenin yetersiz olduğu aşıkardır²⁵.

Soruşturma sonucunda evrak fezlekeye bağlanarak HSYK'nın ilgili dairesine sunulmak üzere HSYK Genel Sekreterliğine gönderilir. Fezleke tanzim edilirken; Fezleke başlığının araştırma izni verilen hâllerde “araştırma fezlekesi”, soruşturma izni verilen hâllerde “soruşturma fezlekesi” inceleme ve soruşturma izninin birlikte verildiği hâllerde ise “inceleme ve soruşturma fezlekesi” şeklinde yazılması, Araştırma, inceleme veya soruşturma olurunun tarih ve sayısı ile sayı hanesindeki haberleşme kodu ve dosya numarasının yazılması, İhbar eden veya şikâyetçinin açık kimlik ve adresinin belirtilmesi, Haklarında araştırma, inceleme veya soruşturma yapılan hâkim ya da savcının kimlik bilgileri ile son görev yeri, görevi ve

²⁴ HSYK 16 nolu Genelge.

²⁵ **Ercan** s. 71; **Sancakdar** s. 202; **Eroğlu**, Hamza: İdare Hukuku, Ankara 1985, s. 283.

sicil numarasının yazılması, İddia konusu eylem tarihlerinin ayrı ayrı belirtilmesi, Her bir hâkim ve savcı hakkındaki iddiaların ayrı ayrı gösterilmesi, İnceleme veya soruşturma evresindeki işlemlerin ne şekilde yapıldığının, hangi delillerin toplandığının, gerek görülmeyen delillerin ise toplanmama sebeplerinin belirtilmesi, Soruşturma izni verilen hâllerde ilgili hâkim ve savcının savunmasına özet olarak yer verilmesi, Savunmada gösterilen delillerin toplanmasına gerek görülmemesi hâlinde bunun gerekçesinin yazılması, deliller değerlendirilerek sonuca nasıl varıldığına ilişkin kanaatin açıkça belirtilmesi, İnceleme izni verilen hâllerde soruşturma izni verilmesine gerek olup olmadığı, soruşturma izni verilen hâllerde ise eylem ya da eylemlerin cezai yönden kovuşturma izni verilmesini ve disiplin cezasını gerektirip gerektirmediği hususunda kanaatin belirtilmesi, Hakkında inceleme veya soruşturma yapılan hâkim veya savcının bulunduğu mahalde, 2802 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları uyarınca göreve devamında sakınca görülmesi ve idari tasarrufla yerinin değiştirilmesi lüzumuna kanaat getirilmesi hâlinde durumun sonuç kısmında açıkça belirtilmesi gerekmektedir²⁶.

657 sayılı Devlet Memurları kanununun 128. maddesine göre uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarının soruşturmanın tamamlandığı günden itibaren 15 gün içinde, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren hallerde soruşturma dosyasının, kararını bildirmek üzere yetkili disiplin kuruluna 15 gün içinde tevdi edilerek disiplin kurulunca, dosyanın alındığı tarihten itibaren 30 gün içinde, memurluktan çıkarma cezası için disiplin amirleri tarafından yaptırılan soruşturmaya ait dosya, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kuruluna tevdiinden itibaren azami altı ay içinde bu kurulca soruşturma evrakına göre karara bağlanması hüküm altına alınmış iken, 2802 sayılı kanunda HSYK'ca disiplin soruşturmalarının karara bağlanmak üzere bir süre öngörülmemiştir.

2802 Sayılı Kanununun 70. maddesine göre sicilden silinmesi mümkün olan disiplin cezası uygulanmasına neden olmuş bir eylem veya davranışın, cezaların sicilden silinmesini düzenleyen 75 inci maddedeki süreler içinde

²⁶ HSYK Genelge no 16.

tekrarlanması veya aynı tür disiplin cezasını gerektiren birden çok eylem veya davranışın bir arada bulunması hallerinde bir derece ağır disiplin cezası verilir. İlk defa disiplin suçu işleyen hakim ve savcılardan geçmiş hizmetleri sırasında çalışmalarını olumlu olan ve tercihlili veya mümtazen yükselmeye layık bulunan ve iyi veya çok iyi derecede sicil alanlar hakkında, meslekten çıkarmayı gerektiren durumlar hariç olmak üzere, verilecek cezalardan bir derece hafif olanı uygulanabilir.

Yukarıda açıklandığı üzere 5982 sayılı T.C. Anayasasının bazı maddelerinde değişiklik yapılması hakkında kanunun çerçeve 14. ve 22. maddelerinde getirilen düzenlemelerle 2709 sayılı T.C. Anayasasının 144. ve 159. maddelerinde yapılan değişiklik sonucunda yukarıda anlatılan istisnai haller dışında hakim ve savcılarla ilgili ihbar ve şikayetler HSYK Genel Sekreterliği'ne gönderilmesi gerekmektedir. HSYK 3. Dairesi, hâkim ve savcılarının görevlerini; kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgelere (hâkimler için idarî nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarına ilişkin denetleme işlemlerini Teftiş Kuruluna yaptırmak, hâkim ve savcılar hakkındaki ihbar ve şikâyetleri inceleyip gereğini yapmak, hâkim ve savcılarının görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını Teftiş Kurulu eliyle araştırmak ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemleri için Başkana teklifte bulunmakla yetkilidir. HSYK 2. dairesi ise, görevlerinden dolayı veya görevleri sırasındaki suç soruşturması ile disiplin soruşturma ve kovuşturması sonucu hakkında karar vermek, disiplin veya suç soruşturma ve kovuşturması nedeniyle geçici yetkiyle yer değiştirmesine veya görevden uzaklaştırılmasına karar vermek, meslekte kalmaları uygun görülmeyen hakim ve savcılar hakkında karar vermekle yetkilidir.

5982 sayılı kanunla yapılan değişiklik öncesinde, hakim ve savcılar hakkında bakanlıkça alınan ihbar ve şikayetlerden gerekli görünenler ceza işleri genel müdürlüğünce, inceleme ve gerektiğinde soruşturmaya geçilmesi izni alındıktan sonra başkanlığa intikal ettirilmekte idi. Yani inceleme ve soruşturma işlemleri Bakan izniyle Bakan'a bağlı teftiş kurulu eliyle yürütülmekte idi.

3. Ceza Soruşturması veya Kovuşturması ile Disiplin Soruşturmalarının Bir Arada Yürütülmesi ve Zamanaşımı

Hâkim ve savcılar hakkında ceza soruşturması veya kovuşturmasına başlanmış olması, aynı olaydan dolayı disiplin soruşturmasını gerektirmeyeceği gibi, ilgilinin mahkûm olması veya olmaması ayrıca disiplin cezası verilmesine engel teşkil etmez. Meslekten çıkarma ve yer değiştirme cezalarını gerektiren eylemler hariç olmak üzere, 2802 sayılı Kanuna göre disiplin soruşturmasını gerektiren eylemlerin işlenmesinden itibaren üç yıl geçmiş ise disiplin soruşturması açılamaz. Disiplin cezasını gerektiren eylemin işlendiği tarihten itibaren beş yıl geçmiş ise disiplin cezası verilemez. Disiplin cezasını gerektiren eylem, aynı zamanda bir suç teşkil eder ve bu suç için kanunda daha uzun bir zaman aşımı süresi öngörülmüş olur ve ceza soruşturması veya kovuşturması da açılır ise, ikinci fıkrada belirtilen süre yerine bu süreler uygulanır. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca kovuşturma sonucunun beklenmesine karar verilenler hakkında ise, mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren iki yıl geçmekle ceza verme yetkisi zaman aşımına uğrar (2802 s.K.m.72).

657 sayılı kanunun m.127'e göre uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına, memurluktan çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına, Başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar. Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.

Görüldüğü üzere 2802 sayılı kanunda söz konusu süreler hakim ve savcılar aleyhine daha uzun tutulmuştur.

4. Yeniden İnceleme, İtiraz ve Yargı Yolu

6087 sayılı kanunun 33.maddesine göre Genel Kurulun ilk defa aldığı kararlara karşı, Başkan veya ilgililer, tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde, Genel Kuruldan yeniden inceleme talebinde bulunabilir; yeniden inceleme talebi üzerine verilen kararlar kesindir. Dairelerin kararlarına karşı, Başkan

veya ilgililer, tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde, kararı veren daireden yeniden inceleme talebinde bulunabilir. Dairelerin yeniden inceleme talebi üzerine verdiği kararlara karşı, Başkan veya ilgililer tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde, Genel Kurula itiraz edebilir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir. Disipline ilişkin kararlara karşı şikâyetçilerin de yeniden inceleme ve itiraz hakları vardır. Genel Kurulun veya dairelerin, meslekten çıkarma cezasına ilişkin kesinleşmiş kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulabilir; diğer kararları yargı denetimi dışındadır. Meslekten çıkarma kararlarına karşı açılan iptal davaları ilk derece mahkemesi olarak Danıştay da görülür. Bu davalar, acele işlerden sayılır.

5982 sayılı kanunla yapılan değişiklikten önce hâkimler ve savcılar hakkında verilen disiplin cezalarına karşı yeniden inceleme ve itiraz yolu mevcuttur. Ancak HSYK kararlarına karşı yargı yolu bütünüyle kapalı idi. 12 Eylül 2010 tarihli referandumda kabul edilen değişiklik ile hâkim ve savcılar hakkında verilen meslekten çıkarma kararına karşı yargı yolu açılmıştır. Ayrıca 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun geçici 3. maddesi ile hakkında 2461 sayılı kanun döneminde meslekten çıkarma kararı verilmiş olan Hâkim ve Savcılara yeniden mesleğe dönebilme imkanı sağlanmıştır.

2461 sayılı kanun ile kurulan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, haklarında meslekten çıkarma cezası verilen Hâkim ve Savcılar, 6087 sayılı kanunun yürürlüğü girdiği tarihten itibaren altmış gün içinde kurula başvurmaları gerekir. Usulüne uygun yapılan başvurular üzerine HSYK Genel Kurulunca başvurunun kabulüne veya reddine karar verilir. Başvurunun kabulü halinde önceki kararın kaldırılmasına, Hâkimlik ve Savcılık melseğine kabulde aranan niteliklerin kaybedilmemiş olması şartı ile başvuranın Hâkimlik ve Savcılık mesleğine tekrar atanmasına, önceden verilmiş olan meslekten çıkarma cezasına konu eylem sebebi ile başka bir disiplin cezası verilmesine gerek görüldüğünde eyleme uyan disiplin cezasına karar verilir. Verilen kararlara karşı başkan veya başvuranın tebliğ tarihinden itibaren 10 gün içinde Genel Kurul nezdinde yeniden inceleme talebinde bulunması mümkündür. Yeniden inceleme talebi üzerine verilen kararlar kesindir. Ancak başvurunun reddine ilişkin kararların iptali istemi ile ilk derece

Mahkemesi olarak Danıştay'a başvurulabilir, bu dava acele işlerden sayılır. Başvurunun reddi dışındaki kararlara karşı yargı yoluna başvurulamaz.

Hukuk devletinin en önemli varlık koşullardan bir tanesi, idarenin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık olmasıdır. Disiplin cezası hukuki niteliği bakımından icrai bir işlemdir çünkü ilgisinin üzerinde başkaca bir işleme ve eyleme gerek kalmaksızın hukuki sonuçlar doğurmaktadır. Bu açıdan ceza alan kişi üzerinde ağır sonuçlar doğuran böyle bir işleme karşı yargı yolunun açık tutulması hukuk devletinin ilkesinin zorunlu bir sonucudur. Bu nedenle sadece meslekten çıkarma cezasına ilişkin kesinleşmiş kurul kararlarına karşı yargı yolunun açılmış olması yeterli değildir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memurlara 5982 sayılı kanunla yapılan değişiklikten sonra uyarma ve kınama cezaları da dâhil olmak üzere tanınan yargı yolunun Hakim ve Savcılara, her türlü disiplin cezalarına karşı tanınmamış olmasının yargı bağımsızlığı ve Hakim ve Savcılık teminatı ile bağdaşmayacağı izahtan varestedir²⁷.

1971 yılında, 1961 anayasasının 144. maddesinde kurul kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamayacağına ilişkin değişiklik yapılmış fakat bu anayasa değişikliği Anayasa Mahkemesinin 27/01/1977 tarih ve E. 1976/43 ve K. 1977/4 sayılı kararıyla iptal edilmiştir²⁸.

Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi devlet ile memur arasındaki kamu gücüne dayalı örneğin disiplin ilişkisi gibi konularla ilgili uyuşmazlıkların adil yargılanma hakkının uygulama alanı dışında tutulan ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin m.6'daki güvencelerden yararlanması mümkün olmayan türden idari uyuşmazlıklar oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu konuda içtihat oluşturan karar, Fransa'ya karşı açılan Pellegrin davasında, AIHM Büyük Dairesinin 08/12/1999 tarihli kararıdır. Bu kararlar çerçevesinde yargı yolu kapalı olmak üzere Yüksek Askeri Şura tarafından görevlerine kesin olarak son verilen Türk ordusundaki bazı subay ve astsubaylara ilişkin söz konusu uyuşmazlığın 6. madde kapsamına giren uyuşmazlık türü olmadığından bahisle AIHM 04/07/2000 tarihinde kabul edilmezlik kararı

²⁷ Özbudun, s. 374.

²⁸ Özbudun, s. 377.

vermiştir. Mahkemeye göre başvuranlara yüklenen fiiller, Türk Hukukuna göre disiplin hukukuna dahildir. Orduya girerken başvuranlar, hizmet gerekleri adına, sivillere empoze edilmesi mümkün olmayan sınırlamaları içeren disiplin hukukuna uymayı tercih etmişlerdir. Devletin genel menfaatlerini korumak görevine dayalı kamu gücü kullanarak idari hizmetleri yerine getiren kamu görevlilerine ilişkin bu uyuşmazlıklar 6. maddenin 1. fıkrasının uygulama alanı dışında kalır²⁹. Ancak 19 Nisan 2007 tarihli Vilho Eskelinen ve diğ erleri- Finlandiya kararı ile mahkemenin bu konudaki içtihadında değişiklik olmuştur. AİHM'ne göre davalı devletin başvuranın davasında 6. maddenin uygulanmazlığını ileri sürebilmesi için iki hususu ispatlaması gerekir. Buna göre devlet tarafından bu memurlar veya hizmetliler için iç hukukta yargı yolunun kapalı olduğunun kanıtlanması ve bu istisnanın devletin yüksek menfaatlerine bağlı olduğunu kanıtlayan objektif gerekçelere dayandığının gösterilmesi gerekir. Böylece mahkeme devlet memurlarının adil yargılanma hakkının bulunduğunu ve devlete karşı açtıkları davada 6. maddenin uygulanabilir olduğunu kabul etmiştir. Mahkemenin bu kabulü karşısında yargı yolu kapalı olan HSYK tarafından verilen disiplin cezası kararlarına karşı AİHM'ye başvurmanın mümkün olduğu söylenebilir³⁰.

Ayrıca karşılaştırmalı hukukta da, İtalya Yüksek yargı konseyinin disiplin işlemleri ile ilgili kararlarına karşı, İspanya Yargı Genel Konseyinin kararlarına karşı, Hollanda Yargı Konseyinin kararlarına karşı, Yunanistan Yüksek Yargı Konseyinin kararlarına karşı yargı yolu açıktır³¹.

---

²⁹ **Tezcan**, Durmuş/**Erdem**, Mustafa Ruhan Erdem/**Sancakdar**, Oğuz: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2004, s. 192-193-194.

³⁰ **Tezcan**, Durmuş/**Erdem**, Mustafa Ruhan/**Sancakdar**, Oğuz/**Önok**, Rifat Murat: İnsan Hakları El Kitabı, Ankara 2011, s. 204; **Başlar**, Kemal: Türk Mahkeme Kararlarında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Ankara, 2007, s. 17.

³¹ **Kırmaz**, s. 198 vd.; **Dönmez**, Celalettin: Uluslararası belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Adalet dergisi, 2010, s. 48 vd.

5. Disiplin Cezalarının Uygulanması

Disiplin cezaları kesinleştiği tarihte hüküm ifade eder ve Adalet Bakanlığı tarafından derhal uygulanır. Ancak meslekten çıkarma cezası verilenler hakkında, cezanın kesinleşmesine kadar görevden uzaklaştırma tedbiri uygulanır. Görevden uzaklaştırılan hâkim ve savcılara bu süre içinde aylık ve ödeneklerinin yarısı ödenir. Görevden uzaklaştırma tedbiri kaldırılan hâkim ve savcılar hakkında 78 inci Maddenin ikinci fıkrasındaki hükümler uygulanır (2802 s.K.m 74).

657 sayılı kanununun 132. maddesi uyarınca devlet memurlarına verilen disiplin cezaları verildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder ve derhal uygulanır.

6. Disiplin Cezalarının Sicilden Silinmesi

Meslekten çıkarma ve yer değiştirme cezalarından başka bir disiplin cezası verilen hakim ve savcılar, uyarma, aylıktan kesme ve kınama cezalarının kesinleşmesinden itibaren dört yıl, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesini durdurma cezalarının kesinleşmesinden itibaren altı yıl geçtikten sonra Hakimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna başvurarak bu disiplin cezalarının sicillerinden silinmesini isteyebilirler. İlgilinin yukarıdaki fıkrada yazılı süreler içerisindeki sicilinde mevcut belgelerle kanıtlanan tutum ve davranışları ile meslekteki başarısı, isteğini haklı kılacak nitelikte görülürse, disiplin cezasının silinmesine karar verilir ve sicil dosyasındaki disiplin bölümü çıkarılarak yenisi düzenlenir (2802 s.K.m 75).

Bir şahsın şikayeti üzerine başlanan disiplin soruşturması, şikayetten vazgeçilse dahi durdurulmaz. Soruşturma için özel olarak müfettiş veya yetkili gönderilmesini gerektirmiş olan bir şikayetin haksız olduğunun anlaşılması halinde soruşturma için Devletçe yapılan masraflar hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 329 uncu maddesi uygulanır. Disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbar ve şikayetin kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşılan hallerde, mahkemece yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmakla birlikte 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 267 nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı cezaya hükmolunur. Şu kadar ki

bu konuda kovuşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır. Bu gibi hallerde kovuşturma, şikayet olunan hakim ve savcının mensup olduğu mahkemeye en yakın ağır ceza mahkemesi merkezindeki Cumhuriyet savcısına ve yargılaması o yer ağır ceza mahkemesine aittir (2802 s.K.m. 76).

657 sayılı devlet memurları kanuna göre, disiplin cezaları memurun özlük dosyasına işlenir. Devlet memurluğundan çıkarma cezasından başka bir disiplin cezasına çarptırılmış olan memur uyarma ve kınama cezalarının uygulanmasından 5 sene, diğer cezaların uygulanmasından 10 sene sonra atamaya yetkili amire başvurarak, verilmiş olan cezalarının özlük dosyasından silinmesini isteyebilir. Memurun, yukarıda yazılan süreler içerisindeki davranışları, bu isteğini haklı kılacak nitelikte görülürse, isteğinin yerine getirilmesine karar verilerek bu karar özlük dosyasına işlenir. Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının özlük dosyasından çıkarılmasında disiplin kurulunun mütalaası alındıktan sonra karar verilir (657 s.K. m.133).

Burada 2802 sayılı kanundaki süreler daha kısa tutularak 657 sayılı kanuna kıyasla, hakim ve savcılar lehine bir durum yaratılmıştır.

IV. GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA

Görevden uzaklaştırma, hizmet gerekleri bakımından görevi başında kalması sakıncalı olan bir kamu görevlisi hakkında uygulanan geçici bir tedbirdir³². Anayasaya göre “görevden uzaklaştırma” tedbirinin kanunla düzenlenmesi zorunludur. Bu nedenle memurlar bakımından görevden uzaklaştırma 657 sayılı kanunun 137-145 maddelerinde bir kurum olarak ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Ancak hakimlik ve savcılık mesleğinde, bu görevde bulunanların yerine getirdikleri kamu hizmetinin özelliği nedeniyle kendi kanunlarında görevden uzaklaştırma ile ilgili farklı hükümler içeren bir düzenleme yapılmıştır. 2802 sayılı kanunun 77. maddesinde görevden uzaklaştırma kurumu hükme bağlanmıştır.

Görevden uzaklaştırma işlemi bir idari işlemdir ve geçici bir tedbirdir. Bu nedenle bir kamu görevlisi hakkında süresiz olarak görevden uzaklaştırma işlemi tesis etmek mümkün değildir. Ayrıca görevden uzaklaştırma

³² Sancakdar, s. 233; Ercan, s. 72.

tedbirinin uygulanabilmesi için kamu görevlisi hakkında açılmış veya açılacak adli veya idari bir soruşturma bulunmalıdır³³.

2802 sayılı kanunun 77. maddesine göre, Hakkında soruşturma yapılan hakim ve savcının göreve devamının, soruşturmanın selametine yahut yargı erkinin nüfuz ve itibarına zarar vereceğine kanaat getirilirse, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılmasına veya soruşturmanın sonuçlanmasına kadar geçici yetki ile bir başka yargı çevresinde görevlendirilmesine karar verilebilir. Bu **önlemler**, soruşturmanın ve ceza kovuşturmasının herhangi bir safhasında da alınabilir.

Görevden uzaklaştırma kararıyla hakimlik ve savcılık statüsü sona ermez. Hakkında bu tedbire başvuru hakim veya savcının özlük hakları bazı kısıntılara uğrasa da devam eder. Bu konudaki düzenleme 657 sayılı Devlet Memurları Kanunundaki düzenleme ile paraleldir. Bu müessese 657 sayılı kanunda da 137 vd. maddelerinde ayrıntılarıyla düzenlenmiştir³⁴.

2802 sayılı kanunun 78. maddesine göre, görevden uzaklaştırılan hakim ve savcılara, aylık ve ödeneklerinin üçte ikisi; görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınan hakim ve savcılara bu süreler içinde aylık ve ödeneklerinin yarısı verilir. Haklarında görevden uzaklaştırma tedbiri uygulanan hakim ve savcılar kanunda yer alan diğer sosyal hak ve yardımlardan yararlanmaya devam ederler. Tutuklanan, gözaltına alınan veya görevden uzaklaştırılan hakim ve savcılar, görevlerine iade edildiklerinde veya başka bir göreve atandıklarında, kesilmiş olan aylık ve ödeneklerini alırlar ve görevden uzak kaldıkları süreler kademe ilerlemesi ve derece yükselmelerinde değerlendirilir. Ancak görevleri ile ilgili olsun veya olmasın meslekten çıkarmayı gerektirmeyecek bir ceza ile mahkum olan hakim ve savcılardan mahkumiyetleri ertelenmeyenlere, kesilmiş olan aylık ve ödenekleri ödenmez ve infaz edilen hükümlülük süreleri kademe ilerlemesi ve derece yükselmelerinde değerlendirilmez.

Soruşturma sonunda meslekten çıkarma cezası verilmesine veya kovuşturmayla geçilmesine gerek bulunmadığının anlaşılması halinde, hakkında

³³ Eroğlu, s. 278.

³⁴ Sancakdar, s. 237; Eroğlu, s. 278; Ercan, s. 79.

görevden uzaklaştırma kararı bulunan Hakim ve Savcı hakkındaki bu tedbir Kurulca derhal kaldırılır. Yine soruşturmaya konu olan eylemlerin hakim ve savcının görevine devam etmesine engel olmadığı taktirde Kurulca verilen görevden uzaklaştırma tedbiri veya geçici yetki her zaman kaldırılabilir (2802 s.K.m 79). Şayet soruşturma veya yargılama sonunda: Haklarında kovuşturmaya geçilmesine gerek bulunmadığına ya da kovuşturmaya başlanıp da kovuşturma konusu olan eylemin ayrıca meslekten çıkarılma cezası verilmesini gerektirir nitelikte görülmemesi halinde; Meslekten çıkarma cezası dışında başka bir disiplin cezası verilmesi halinde; Haklarında beraat veya son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına karar verilmesi halinde; Hükümden önce haklarındaki kovuşturmanın af ile ortadan kaldırılması halinde; Görevleri ile ilgili olsun veya olmasın meslekten çıkarmayı gerektirmeyecek bir ceza ile mahkum olması halinde; Bu kararların kesinleşmesi üzerine, haklarında görevden uzaklaştırma tedbiri uygulanan hakim ve savcı hakkındaki bu tedbir kaldırılır ve ilgililer 2802 sayılı kanunun 80. maddesi uyarınca göreve başlatılır.

Görevden uzaklaştırma, bir disiplin soruşturması gereği olarak en çok üç ay devam edebilir. Ancak işin niteliğinin gerektirmesi hâlinde Kurulca bu süre iki ay daha uzatılabilir. Bu süre sonunda, hakkında bir karar verilmediği takdirde hakkında tedbir uygulanan hakim veya savcı göreve başlatılır. Görevden uzaklaştırma, bir ceza soruşturması veya kovuşturması nedeniyle uygulanmış ise, Kurulca iki ayı aşmayan süreler içinde ilgilinin durumu değerlendirilerek görevine dönüp dönemeyeceği hakkında bir karar verir. Bu karar ilgiliye tebliğ olunur. Bu durum 2802 sayılı yasanın 81. maddesinde ayrıntılarıyla düzenlenmiştir.

V. SONUÇ ve ÖNERİLER

Hakim ve savcılarının memur statüsünde olmamaları nedeniyle hakim ve savcılar hakkındaki disiplin soruşturmaları farklı bir rejime tabi tutulmuştur. Bu durum hakim ve savcılara imtiyaz sağlamak için yapılmamıştır. Hakim ve savcılarının yaptıkları işin niteliği yargının bağımsız ve tarafsız olmasını gerektirir. Yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığının sağlanmasında toplumun menfaati vardır.

Hakimlerin ve savcılarında insan olmaları, insanların zaaflarının olabileceği gerçeği ve hiç kimsenin de sonsuz derecede güvenilir olamayacağı göz önüne alındığında; bağımsızlık, teminat ve denetim üçlüsünü birbirleriyle uyum halinde düzenlemek gerekir.

Çalışmamız neticesinde, HSYK 2. dairesince Hakim ve Savcıların disiplin soruşturması sonucu hakkında karar verildiği, dairece verilen karara karşı aynı daireye yeniden inceleme talebinde bulunulabildiği ve HSYK genel kurulu nezdinde itiraz edilebildiği, kurulca verilen disiplin cezalarına meslekten çıkarma cezası hariç yargı yolunun kapalı olduğu tespit edilmiştir. Yine disiplin soruşturması sürecinde asgari savunma süresinin 657 sayılı kanun kapsamında 7 gün olmasına rağmen, bu sürenin 2802 sayılı kanunda 3 gün olarak düzenlendiği, ayrıca disiplin soruşturması tamamlandıktan sonra 657 sayılı kanunun 128. maddesinde öngörülen belirli süreler içerisinde karara bağlanmasının hüküm altına alındığı 2802 sayılı kanun kapsamında kurulca belirli bir sürede karar verilmesini öngören sınırlayıcı ya da düzenleyici bir hükmün bulunmadığı anlaşılmıştır.

Hukuk devleti en geniş anlamıyla herkese etkili, evrensel ve erişilebilir bir yargısal koruma sağlayan devlettir. Her ne kadar kurulun ilgili dairesinin disiplin cezalarına karşı HSYK genel kuruluna yapılan itiraz etkin bir itiraz yolu olarak kabul edilebilirse de idari bir nitelik taşıyan kurul kararlarının tümüne karşı, 657 sayılı kanunun aksine, yargı yolunun açılmamış olması yargı bağımsızlığı ve hakim ve savcılık teminatı açısından önemli bir eksikliklerdir. Nitekim karşılaştırmalı hukuktan da görüleceği üzere birçok ülkede HSYK ile aynı işleve sahip kurul veya konsey kararlarına karşı yargı yolu açıktır.

Bu arada yargı bağımsızlığı ve hakim ve savcılık teminatı ile ilgili bütün sorunların çözümünü anayasa ve kanunlarda aramanın doğru olmadığı da bir gerçektir. Nitekim yine karşılaştırmalı hukuktan anlaşıldığı üzere, İsveç'te, hakimler ile ilgili şikayetler yargı konseyine değil Ombudsmana iletilir. Hakimlerle ilgili disiplin işlemleri de tüm kamu görevlileri için kurulmuş olan Devlet Disiplin Kurulunca yapılır³⁵. Yani bu ülkede hakim ve

³⁵ Kırmaz, s. 204.

savcılarının disiplin soruşturmaları farklı bir rejime tabi tutulmamıştır. Dikkat edilirse aslolan, yargı bağımsızlığı ve hakim ve savcılık teminatının zihinlerde öneminin kavranmış olması ile hukuk, insan hakları ve demokrasi kültür ve seviyesinin standartlarının yükseltilmesidir.

Voltaire'in deyimiyle, *“İnsanlığın en güzel vazifesi adalet dağıtmasıdır”*. Bağımsız ve tarafsız bir şekilde hiçbir kişi ve kurumdan etkilenmeden görevini layıkıyla yerine getiren bir yargı; devletin sağlıklı, toplumun huzurlu, bireylerin mutlu olması için en gerçekçi ve en önemli sığınaktır. Yargının bu işlevini zayıflatan veya zayıflattığı izlenimi verebilecek ve üyesi olmayı ümit ettiğimiz Avrupa Birliği müktesebatı ile de uyumlu olmayan hükümlerin biran önce mevzuattan ayıklanması ve gerekli yasal değişikliklerin biran önce kanunlaşarak yürürlüğe girmesi gerekir.

Kaynakça

- Demirbaş**, Timur: Ceza Hukuku Genel hükümler, Ankara 2009.
- Dönmez**, Celalettin: Uluslararası belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Adalet dergisi, 2010.
- Dönmezer**, Sulhi/**Erman**, Sahir: Nazari Ve Tatbiki Ceza Hukuku, C.I, İstanbul 1987.
- Ercan**, İsmail: Hakim ve Savcıların Disiplin Sorumluluğu, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2008.
- Erdoğan**, M. Zafer: Hakimlerin Tarafsızlığı, Adalet Dergisi, 2004.
- Eroğlu**, Hamza: İdare Hukuku, Ankara 1985.
- Gözübüyük**, Şeref: Anayasa Hukuku, Ankara 1986.
- Kunter**, Nurullah: Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul 1985.
- Kırmaz**, Birol: Avrupa Birliği Sürecinde Hakimlerin Denetimi ve Yargı Bağımsızlığı, Ankara 2009.
- Okur**, İbrahim: Hakimlerin Mesleki Davranışlarını Yönlendiren İlke ve Kurallar Çerçevesinde Türkiye’de Yargısal Etik, Adalet Dergisi, Yıl:95, Ocak 2005, sayı:21.
- Özbudun**, Ergun: Türk Anayasa Hukuku, Ankara 2008.
- Öztürk**, Bahri/**Tezcan**, Durmuş/**Erdem**, Mustafa Ruhan/**Sırma**, Özge/**Saygılar**, Yasemin F./**Alan**, Esra: Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, 2010.
- Sancakdar**, Oğuz: Memur Hukuku, Eskişehir 2010.
- Pınar**, İbrahim: Disiplin Suç ve Cezaları ve Sicil Hukuku, Ankara 2008.

- Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan Erdem/Sancakdar, Oğuz:** Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Ankara 2004.
- Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Sancakdar, Oğuz/Önok, Rifat Murat:** İnsan Hakları El Kitabı, Ankara 2011.
- Tikveş, Özkan:** Teorik ve Pratik Anayasa Hukuku, İzmir 1982.
- Cengiz, Serkan/Demirağ, Fahrettin/Ergül, Teoman/Mcbride, Jeremy/Tezcan, Durmuş:** Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları, Ankara, 2008.
- Yılmaz, Elif:** Türkiye’de Vergi Yargısı Sisteminin Başlıca Sorunları ve Çözüm Önerileri, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü IV. Genç Bilim Adamları Sempozyumu Bildiriler, 21-22-23 Mayıs 2012.
- Başlar, Kemal:** Türk Mahkeme Kararlarında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Ankara 2007.